

"El corralet de Docavo"

Aquest enorme rinoceront blanc que vostè, lector, veu a la foto, es diu Ròmul i deu ser l'únic exemplar del planeta amb la banya verda. Però no la té verda perquè pertanya a una espècie única, sinó perquè les reixes de ferro de l'exigu recinte del zoo de València on passa la seua lobotomitzada existència han estat pintades fa setmanes amb pintura no ecològica —amb gran càrrega de plom— i Ròmul hi topa constantment. Així, també sobre el seu cos coriàci es poden veure allargades taques maragda, que ja han passat a formar part de la seua morfologia i que l'han convertit en un patètic rinoceront dàlmata. Aquest tanc de la natura, despullat de la seua majestat, passeja per una diminuta presó fent moviments estereotipats, rumiant una solitud gegant i miserable, eterna. En alguna ocasió, Ròmul, el rinoceront cenobita, ha hagut de suportar a més que un grup de joves borratxos botaren dins de la seua gàbia per fer més selvàtica la matinada urbana.

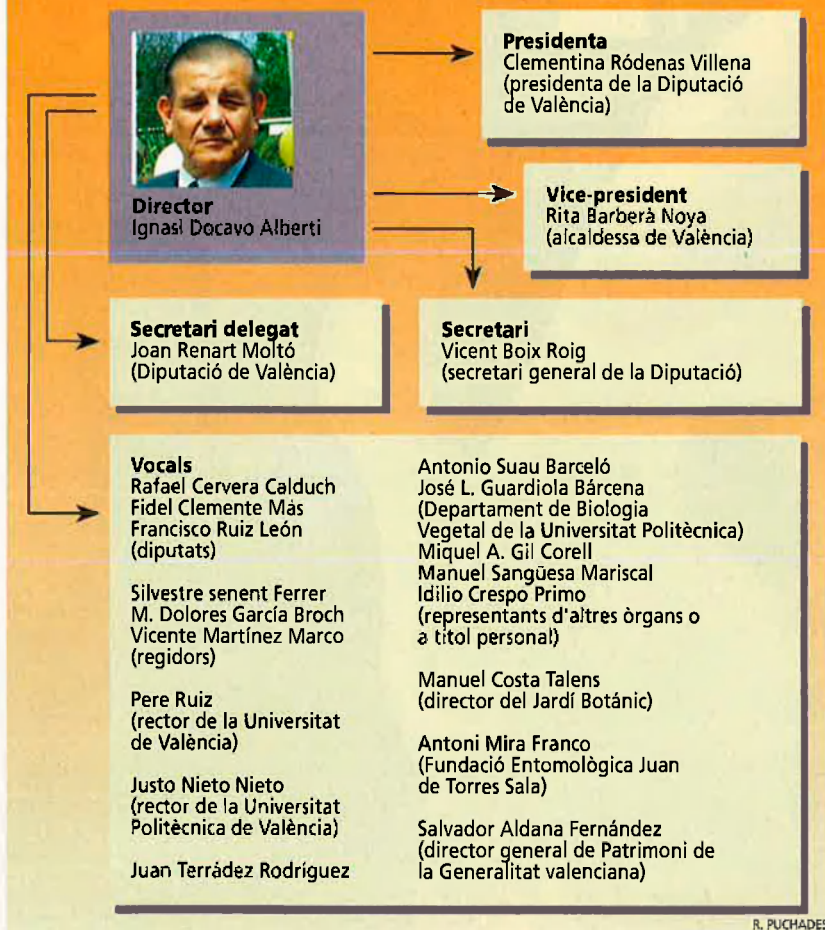
Un recorregut pels poc més de 6.000 m² que conformen el parc zoològic dels Viviers (nom del jardí on hi ha el zoo), i on conviuen més de 900 animals (comptant l'aquari i una exposició temporal de rèptils i amfibis, sempre segons dades de 1994), és un passeig a través del temps i la desgràcia. El parc és una casa de feres del XIX, quan els zoològics es concebien només des del punt de vista de l'exhibicionisme col·leccionista. Res no ha variat al zoo de València des que es va crear fa 30 anys com una instal·lació provisional, i aquí ha quedat tot, a penes no hi ha hagut cap innovació des d'aleshores. El zoo no ha fet més que augmentar la seua col·lecció de feres, però sense ampliar el medi on col·locar-les. Així, podem passejar per una vertadera fira de fenòmens, on algunes de les criatures més meravelloses de la creació passen els dies enmig d'una latrina amb barrots. Un bon exemple podria ser la família d'hipopòtams, que xipollegen en una mínima bassa d'aigua negrenca, amb aspecte de vaques marines tristíssimes. O l'ós bru, colossal, que mossega amb dentades doloroses els barrots que l'empresonen. A les gàbies dels animals es poden contemplar algunes despulles alienes: algun ratolí o rata, que ha entrat a la recerca de menjar i s'ha topat amb un gran mamífer. Com el lleó, que comparteix gàbia amb una tigressa, amb la qual ha estat instat a copular moltes vegades per veure si podia engendrar un *lleo-tigre* o un *tigró*. Tots dos varen ser alletats per una gossa, barrejant les interrelacions entre les distintes espècies animals. Però els protagonistes principals de la tortura de la claustrofòbia són els ximpanzés, els habitants més intel·ligents d'aquest circ, que poden passar hores quietes, perduts en una realitat inharmoniosa. Hi ha alguns que tenen companyia, però Tarzan, un primat de grans dimensions, sense dents, amb el pelatge argentat pels anys, sempre està tot sol. Els ximpanzés dormen a la nit en un cau sota les seues gàbies que desprèn una ferum immunda. Tarzan, quan surt de la seua estàtica inactivitat, es masturba compulsivament amb una ràbia espessa, o es menja els seus excrements.

Amb aquesta denominació es refereixen en cercles administratius i periodístics al zoològic de València, dirigit des de fa trenta anys pel biòleg Ignasi Docavo. Si per alguna cosa val aquest viver miser on els animals s'amunteguen engabiats, és per demostrar fins on pot arribar la vergonyosa deixadesa dels encarregats de solucionar el problema. Una responsabilitat que no poden eludir els polítics ni el mateix director.

Relació de components del Ple del Patronat Valencià de Ciències Naturals

Els orins, els vòmits i les matèries fecals són bastant habituals a les gàbies de matí, quan es pot contemplar Tarzan, acabat d'eixir del seu enterrament nocturn, que es mossega a si mateix tremolós.

Els zos segons Europa. Seguint la directiva ratificada la passada setmana al Parlament Europeu, els zoològics de la Comunitat Europea que no compleixen els requisits recomanats en aquesta disposició, seran clausurats en el termini d'un any. Això no dona gaire temps al zoo de València, que no segueix moltes de les directrius comunitàries. Aquestes omissions són, entre d'altres, "mantenir els animals en condicions adequades a les necessitats etològiques, socials i biològiques de les distintes espècies", o "mantenir un programa avançat d'atenció veterinària preventiva i curativa" (fa uns mesos va morir un linx desagnat per puces). Al 1991, ADENA, (branca a l'estat espanyol del Fons Mundial per a la Natura, WWF), va fer un informe a partir d'un treball de camp per a revisar la situació dels zoològics a l'estat

Components del Patronat Valencià de Ciències Naturals. Directament o indirectament tots tenen part de responsabilitat en la improrrogable situació que viu el zoo de València, que depèn d'aquesta organització. Tot i que Dolores García Broch fa temps que ha deixat de ser regidora a l'Ajuntament, encara figura com a integrant del patronat.

espanyol. El zoo de València es trobava dintre de la categoria B2, és a dir, els que havien de transformar-se immediatament o ser tancats. Ja han passat tres anys i tot continua igual. I és que a nivell estatal, no hi ha legislació actualitzada en matèria de parcs zoològics. Tan sols un decret dels anys setanta sobre autorització i registre de nuclis zoològics, i una ordre de 1980 del Ministeri d'Agricultura sobre el mateix. Res que mire d'acostar els zos vetusts als nous conceptes científics.

Moltes són les fonts especialitzades que consideren obsolet el concepte de zoo, en una societat on els avenços audiovisuals poden donar a conèixer a qualsevol la vida i comportament d'un animal dins del seu entorn natural. No obstant això, són també abundants les teories que justifiquen l'existència dels zoològics, sempre que s'allunyen dels orígens d'aquestes instal·lacions, és a dir, que no siguin simples magatzems de bèsties. Remots emperadors xinesos i deificats faraons egipcis ja tenien col·leccions de feres, costum que després va envair Europa a final del segle XVIII i començament del XIX. El moment actual és considerat clau pels zoolòlegs per donar el salt de les tanques i els barrots a un concepte de parc d'acord amb el mil·lenni que s'acosta. El document anomenat "Estratègia mundial dels zos per a la conservació", és avui la guia per a determinar l'aportació que poden fer els zos a la conservació de la natura, i va ser elaborat al 1993 per la IUDZG (Organització Mundial dels Zos). L'informe assenyala tres qüestions clau perquè els zoològics tinguin alguna a cosa a dir en aquests temps: promoure l'educació, aprofundir en la investigació i mirar exhaustivament per la conservació de les espècies en perill d'extinció (ensenyament on va ser pioner Gerald Durrell, l'inspirador del concepte modern de zoo sense reixes recentment traspasat). Què té a veure el zoològic de València amb aquestes idees? Sembla que molt poc. Segons el biòleg Federico Giner, "aquest zoo no compleix cap de les directrius marcades pel consens mundial i que defineixen què ha de ser un zoològic, sinó que va al seu aire disposat com una exhibició de grans animals, sense connexió amb cap programa de reproducció d'espècies en perill d'extinció." Efectivament, com reflecteix un informe de l'organització coordinadora ecologista d'àmbit estatal CODA, aquest zoo no està inscrit en cap registre internacional d'espècies en captivitat, ni participa en cap programa de cria en l'àmbit del País Valencià, ni en l'estatal ni en cap EEP (programes de reproducció europeus d'espècies en perill).

Docavo, al centre. Biòlegs com Rafael Pardo, representant de l'organització ecologista Agró, incideixen en un aspecte particularment esgarriat: "La majoria dels animals del zoo

El ximpanzé Tarzan és l'habitant més antic del zoo. Viu tot sol i entre reixes. El seu comportament ja és considerat profundament anormal pels especialistes, i oscil·la entre la passivitat total i activitats frenètiques com la masturbació compulsiva.

pateixen anomalies mentals, especialment Tarzan, que es pot dir, sens dubte, que viu una profunda deformació psicològica per la solitud i la cadena perpètua a què està sotmès". Per a Pardo, "l'única solució possible amb el zoo és tancar-lo, perquè aquests animals són irrecuperables." Al centre del vertigen hi ha el professor Ignasi Docavo, director del zoo i nebot del poeta Rafael Alberti, qui, amb més de setanta anys, dirigeix el parc des de fa trenta, des que es va gestar. Segons Miguel Ángel Villalba, un dels investigadors que va realitzar l'informe d'ADENA, "tot i que les administracions valencianes han demostrat un comportament lamentable respecte al zoo, en cap moment es pot eximir de responsabilitat a Docavo. Ell ha permès que el zoo estiga així, nodrint-lo d'espècies de gran volum que és impensable que visquen en un espai tan reduït". Ignasi Docavo, professor emèrit de la Facultat de Biologia de València, vice-president de la Diputació en l'època de Franco, i director del Patronat Valencià de les Ciències Naturals (organització inexpugnable, reducte del franquisme, on uns membres deleguen funcions en altres i que controla el zoo) no dubta a dir per la seua part que "Tarzan i els altres animals estan perfectament quant a salut mental i física. El problema és que els humans tenim un concepte antropocèntric dels animals, i pensem com estariem nosaltres tancats en una gàbia. Però dir que els ximpanzés tenen degeneració psíquica és mentida. Prova que els animals estan sans és que molts no deixen de criar." En unes poques frases, Docavo contradia ara les grans teories científiques sobre biologia. Entre elles, la de la coneguda primatòloga Jane Goodell, que va demostrar que un ximpanzé entre reixes no és un ximpanzé, mai no es comporta com un ximpanzé. O la de l'eminent catedràtic en psicobiologia Jordi Sabater Pi, un dels millors primatòlegs del món i l'home que va descobrir Floquet de Neu. El doctor Sabater Pi diu que "els ximpanzés estan fets per a viure en espais oberts i en grans grups. Són individus

molt intel·ligents que pateixen danys irreversibles si estan empresonats. Conductes com la coprofàgia o la masturbació compulsiva són impròpies d'un primat a l'espai natural, i signes de turment psíquic".

El zoo no té magatzem ni cambres frigorífiques, ni quiròfan adequat, ni recinte de quarantena, ni taller de conferències i pràctiques. Totes les instal·lacions són defectuoses des del punt de vista sanitari. Segons Cati Gerique, una de les poques veterinàries especialistes en animals exòtics del País Valencià, "el manteniment diari del parc és catastròfic. Una deficiència psíquica, està demostrat que comporta greus deficiències físiques en les defenses dels animals. Quan algú diu que una prova que els animals viuen feliços i estan sans és que crien molt, hem de dir que no té per què ser així. Les rates de laboratori crien molt i no pense que si guen gaire felices. No té res a veure una cosa amb l'altra."

Teranyina política. Hi ha aspectes de la vida interna del zoo que afecten, però, els humans, que també són singulars. Alberto Sendra, conegut biòleg i conservador del zoo,

**CURS INTENSIU
D'INTRODUCCIÓ
A LA GESTIÓ
DE FUNDACIONS
PRIVADES I D'ALTRES
ENTITATS SENSE
ÀNIM DE LUCRE**

Del 20 d'abril al 6 de juny de 1995

Aquest curs s'adreça a les persones que ocupen càrrecs de responsabilitat en fundacions, associacions o d'altres entitats sense ànim de lucre i desitgen ampliar o perfeccionar els seus coneixements en aquestes matèries, i també a aquelles persones que volen assumir, a curt termini, funcions directives en aquestes entitats.

INFORMACIÓ: COORDINADORA CATALANA DE FUNDACIONS

Tel.: 487 01 30. Fax: 215 17 66

Passeig de Gràcia, núm. 69, 5a planta, despatx 23

Dimarts i dijous al centre Cultural Fundació "la Caixa"

Passeig de Sant Joan, 108. Barcelona

**COORDINADORA
CATALANA
DE FUNDACIONS**

preguntat per EL TEMPS sobre quina era la seua opinió sobre l'estat del parc, va contestar textualment: "Tot i que considere la situació dantesca, no puc fer declaracions perquè hi ha una normativa interna que m'impedeix transmetre'n informacions i reunir-me". Aquesta és una altra de les coses que no han variat dins del recinte en aquest últims trenta anys. Els setze treballadors del zoo no passen per cap curset d'especialització en tractament d'animals, inclosos la dona del director, que exerceix d'educadora sense tenir titulació, i el seu cunyat, que treballa de curador. El mateix Ignasi Docavo ho confirma: "Jo jugue amb les cartes que em donen. Fan falta diners per als animals i per a especialitzar els treballadors, i els polítics no creuen necessari invertir al zoo." Segons el regidor municipal d'Esquerra Unida Francesc Díez, que ha seguit de prop el tema laboral del parc, "els treballadors cobren un sou molt per davall de l'adequat, tenint en compte que pertanyen a l'administració. A més a més, no hi ha previstes mesures de seguretat laboral per a ells."

L'estructura del Patronat de Ciències Naturals ("va ser creació meua", reconeix Docavo), és confusa i desgavellada. Amb personalitat jurídica particular, incompleix des de fa anys les pròpies normes. Per exemple, un punt del règim jurídic del mateix Patronat assenyala que el superàvit ha d'invertir-se anualment en millora i ampliació de les instal·lacions del zoo. Això mai no s'ha fet. Els anys 92 i 93, els excedents van ser superiors a 14 milions de pesetes. I els animals continuen podrint-se. Un altre punt d'aquest reglament diu que les subvencions de l'Ajuntament i la Diputació (membres majoritaris del Patronat) han de cobrir anualment de manera obligada el manteniment de conservació, animals i personal. I no ho fan ni de lluny:

Una girafa del zoo de València llepa una tanca de ferró de la seua presó. A falta de fulles d'arbres que brostejar.

Un immens hipopòtam del mateix recinte. L'animal sobreix d'una mínima bassa d'aigües negrenques.

al 1994, per afrontar un pressupost de 73 milions de pessetes de despeses, només 6 foren aportats per les esmentades administracions. La resta, els va proporcionar la taquilla i la venda d'animals. Una taquilla que va disminuint, tenint en compte que l'any passat el zoo tingué 50.000 visitants menys (la mitjana anual era de 250.000).

Ignasi Docavo reconeix la precària i improrrogable situació del zoo, i tota la culpa la vessa sobre els polítics, "però el zoo continua fins i tot adquirint animals de gran volum, com els hipopòtams, que no fa més de deu anys que arribaren al zoo", assegura des d'Agró Rafael Pardo. Els distints projectes polítics per a solucionar el problema no han fet més que incentivar una conjuntura absurda. En un primer moment, el PSOE va demanar als ajuntaments de Mislata i València uns terrenys de 500.000 m² al primer tram urbà del riu Túria, on, seguint la tradició circense, es plasmaria un projecte que combinaria un nou gran parc zoològic, un parc d'atraccions i un espai per a gaudir del bosc mediterrani. Aquella opció va ser desestimada i l'Ajuntament valencià, governat ara per PP i UV, ofereix actualment un terreny de 100.000 m² al mateix indret, que assegura que és l'extensió que pot cedir sense haver de recórrer a l'expropiació. Però Docavo i el Patronat exigeixen finalment no menys de 300.000 m² per a poder desenvolupar, segons ells, un projecte digne. Tot es complicaria molt si s'acceptara aquest projecte. Les despeses del pla serien de més de 3.000 milions de pesetes, caldria expropiar terreny i, a més, la Federació d'Associacions de Veïns de València rebutja la ubicació en aquest punt del llit del Túria per les molèsties que ocasionaria. De moment, només hi ha un pressupost de 100 milions de pessetes, concedit per la Conselleria d'Educació al Patronat de Ciències Naturals, per a fer una remodelació interna de l'actual zoològic. La primera fase hauria de començar el mes vinent, i s'hi invertirien 33.600.000 pessetes per a remodelar instal·lacions per a personal i serveis interns. 16.400.000 pessetes més s'invertirien en la millora dels recintes de dromedaris, zebres, girafes i emus. En la segona fase, s'inclouria un hivernacle per a papallones i altres animals que costaria 42.500.000 pesetes, i un recinte aviari de més de 10 milions de pessetes. El total d'aquest projecte?: l'únic animal que marxaria seria el rinoceront blanc, i els animals més necessitats com ximpanzés, hipopòtams, ossos i grans mamífers continuarien de moment dins de les clavegueres que ocupen. A més de la inclusió de l'hivernacle, molt menys necessari que altres urgències, desapareixerien un bon grapat de metres i milions. Un controvertit episodi més en un sànet on els únics i tràgics perjudicats no poden més que anar morint dia a dia dins de gàbies decadents. **Joan M. Oleaque**